

І.А. СИДОРЕНКО

здобувач ступеня доктора філософії

кафедри теорії та практики перекладу англійської мови

національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

АРХІТЕКТОНІКА ТА КОМПОЗИЦІЯ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ ЯК ЕЛЕМЕНТИ АВТОРСЬКОГО ІДІОСТИЛЮ

Статтю присвячено дослідженню особливостей архітекtonіки та композиції художнього тексту при вивченні ідіостилю автора. Наведено лінгвістичну інтерпретацію понять архітекtonіки та композиції, їх місце та функції у формуванні неповторної стилістики авторського твору. Встановлено, що сучасне наукове трактування композиції художнього тексту базується на: розумінні композиції як структури чи будови, певного розташування текстових частин, що забезпечує цілісність та континуум тексту; співвідношенні композиції з тематикою твору; взаємозалежності композиції та жанру твору; зв'язку композиції з граматиною тексту; концепції динаміки композиції. При цьому, розрізняємо зовнішню композицію (архітекtonіку) твору та внутрішню (змістову) композицію. Виділено провідні функції, які виконують архітекtonіка та композиція художнього тексту, а саме: структурно-естетичну, прагматичну, стилістичну, когнітивну, функцію індивідуалізації авторського мовлення. Охарактеризовано методологічні підходи до вивчення архітекtonічної та композиційної будови творів художньої літератури. Визначено такі провідні аспекти композиційного аналізу художнього твору (види внутрішньотекстових зв'язків, єдність форми, змісту та сюжету, особливості чергування різних типів мовлення, співвіднесеність побудови художнього тексту із мовленнєвими актами) та підходи до вивчення особливостей зовнішньої та внутрішньої композиції: структурний; структурно-семантичний; когнітивний, комунікативно-когнітивний, комунікативний. Підсумовано, що найбільш релевантною методикою дослідження архітекtonіко-композиційної структури художніх текстів у руслі аналізу ідіостилю автора є методика, що ґрунтується на розумінні композиції художнього тексту як взаємодії трьох рівнів твору: формального, змістового, формально-змістового. До формального рівня відносимо архітекtonіку твору, до змістового – особливості сюжету,

формально-змістовий, у свою чергу, утворюється архітектоніко-мовленнєвими та композиційно-мовленнєвими формами.

Ключові слова: художній текст, ідіостиль, архітектоніка, композиція, структурно-семантична будова, композиційний аналіз.

Індивідуальний стиль автора художнього твору являє собою складну систему поєднання та співвідношення різноманітних засобів та форм мовного вираження. Індивідуальна трансформація текстотворення та композиційні прийоми побудови авторського тексту є невід’ємними елементами індивідуального художнього методу. Створюючи власний художній світ, автор свідомо чи підсвідомо “вибудовує” його відповідно до притаманного лише йому бачення законів організації навколишньої дійсності, що втілюється в неповторній формі та структурі текстового матеріалу, які слугують каркасом, своєрідним корпусом, де вся стилістика авторського мовлення упорядковується та синтезується в неповторний художній простір.

Принципи розташування різних фрагментів тексту є предметом фундаментальних досліджень представників філологічної думки і визначаються терміном “композиційна будова”.

Вивченню композиції художнього твору присвячені численні теоретико-методологічні та практичні наукові розвідки, як у літературознавчій науці, так і у мовознавстві (М. Бахтін (1986), В. Виноградов (1988), Н. Енквіст (1985), Г. Золотова (1996), М. Кожина (2006), В. Лесик (1972), Н. Ніколіна (2003), Л. Новіков (2007), Ю. Тинянов (1977), В. Халізеєв (1999)). Проведений аналітичний огляд сучасного наукового доробку вказує на те, що за останні роки інтерес до вищезгаданої проблеми тільки зростає (О. Бессараб (2017), Я. Грищенко (2018), Г. Матковська (2016), О. Ніколова (2015), Н. Панченко (2011), Л. Піхтовнікова (2018), А. Сухова (2017)). Однак, усвідомлення важливості дослідження індивідуального стилю (ідіостилу) автора крізь призму особливостей композиції його творів з позицій лінгвістичного підходу відбувається лише протягом двох останніх десятиліть (О. Байоль (2010), І. Дьяконова (2002),

Ю. Калініна (2009), Є. Новікова (2011), Н. Слюсар (2004), Г. Солганік (2009)). В той же час, вивчення ролі та функціонального потенціалу традиційних та індивідуально-авторських композиційних прийомів як інструментів організації художнього тексту і, відповідно, як одних з інструментів формування авторського стилю є, на даному етапі, недостатнім. Крім того, наразі науковцями не визначена єдина методика аналізу композиції художнього твору, яка б дозволила провести дослідження ідіостилу з врахуванням всіх можливих структурних та ідейно-тематичних компонентів тексту.

Мета представленої дослідження полягає у виявленні особливостей вивчення ідіостилу крізь призму аналізу композиції його творів у наукових розвідках вітчизняних та іноземних мовознавців, розгляді та систематизації підходів до дослідження композиції, запропонованих дослідниками для вивчення специфіки індивідуального стилю автора художнього тексту, визначенні найбільш релевантної методики лінгвістичного дослідження композиційної структури художніх текстів у руслі аналізу ідіостилу автора.

Композиція – це схема організації і структурної впорядкованості тексту, що відображає будову, співвідношення і взаємне розташування його частин, членування на смислові елементи, ступінь і характер вираження цих елементів, порядок їх слідування і взаємозв'язок між ними [14, с. 169].

Загалом, сучасне наукове трактування композиції тексту спрямоване у чотирьох основних взаємопов'язаних напрямках: 1) розуміння композиції як структури чи будови, певного розташування текстових частин, що забезпечує цілісність, єдність та континуум тексту (Н. Болотнова, І. Гальперін, М. Кожина, В. Кухаренко, Г. Солганік, В. Халізов); 2) співвідношення композиції з тематикою твору (тематика та композиція співвідносяться, як матеріал та прийом) (В. Жирмунський, Ф. Ковальов); 3) співвідношення композиції з жанром твору (М. Бахтін, О. Гімпельсон); 3) зв'язок композиції з граматикую тексту (Г. Золотова); 4) концепція динаміки композиції (динамічне розгортання змісту та сюжету, що розкривається у чергуванні та взаємодії форм і типів мовлення) (В. Виноградов, І. Гальперін, Ю. Тинянов).

Композиція художнього тексту має свою унікальну специфіку і визначається як побудова твору, доцільне розташування та поєднання в художньо-естетичну цілісність усіх його компонентів, послідовне їх розгортання, зв'язок між мотивами (логіка відтворення задуму, світоглядна позиція, естетичний ідеал, рівень таланту автора, жанрові завдання) і нормативною схемою жанрово-архітектурної конструкції. Композиція, концентруючи змістову значущість, скріплює інші елементи форми, підпорядковуючи їх авторському задуму [9, с. 510].

За В. Виноградовим, під композицією художнього твору розуміємо засоби використання схем літературно-художньої мови та засоби їх впорядкування та оформлення під впливом чинників, що компонують художню мову [4, с. 376].

Особливості композиції творів художньої літератури є одним з найголовніших елементів авторського художнього методу, авторської художньої майстерності. Композиційна побудова тісно пов'язана із поняттям оптимальної організації та компонуванням художніх елементів. Кожен із елементів твору містить в собі фактор, який організовує твір в системну цілісність, має власне розташування і виконує свою визначену автором функцію [11, с. 9-12].

Ключові ознаки, які характеризують поняття художньої композиції є: 1) будова, організаційна впорядкованість художньо розподіленого мовного матеріалу за естетичними принципами цілого [2; 5; 10]; 2) вмотивоване розташування і співвіднесення сюжетів, художніх образів, стилістичних прийомів та мовно-виражальних засобів всередині форми відповідно до авторських естетичних та прагматичних інтенцій [3; 8; 12; 13]; 3) змістова динамічна система, що розкривається в зміні, поєднанні чи чергуванні різноманітних форм та типів художнього мовлення, що синтезуються в образі автора через образи оповідача й героїв [4]; 4) структура, що забезпечує ретроспекцію, проспекцію, автосемантию та модальність авторського тексту [6; 11; 15].

Вищесказане дає підстави виділити основні функції, які виконує композиція художнього тексту: 1) структурно-естетичну (авторський текст як єдине естетичне ціле); 2) прагматичну (форма та розташування тих чи інших текстових фрагментів, що дозволяє автору впливати на сприйняття свого твору читачем); 3) стилістичну (особливості функціонування мовновиражальних засобів та стилістичних прийомів); 4) когнітивну (розташування мовного матеріалу таким чином, щоб читач відразу чи поступово міг досягнути авторський задум, зрозуміти провідну ідею твору чи його імпліцитний зміст); 5) функцію індивідуалізації авторського мовлення.

Варто зазначити, що більшість дослідників, підкреслюючи подвійну природу побудови художнього тексту, розрізняють зовнішню та внутрішню структуру тексту, оперуючи термінами “архітектоніка” та “композиція”. Однак, аналітичний огляд наукових джерел, присвячених дослідженню даної проблеми, вказує на те, що інтерпретація змісту вищевказаних понять є неоднозначною. Одні дослідники (А. Квятковський, Н. Ніколіна, К. Пашковска-Хоппе) визначають архітектоніку як зовнішню організацію тексту, а композицію як внутрішню (змістову) текстову структуру. В їх дослідженнях наголошується, що архітектоніка – це будова художнього твору, його форма; композиція – розміщення словесно-образного матеріалу всередині певної архітектонічної форми. Внутрішня композиція визначається своєрідністю сюжету, тоді як архітектоніка – це поділ неперервного тексту на дискретні одиниці [10, с. 46]. Архітектоніка, на відміну від композиції, являє собою зовнішню побудову літературного твору як одного цілого, взаємозв’язок та співвідношення основних його складових частин та елементів. Композицією є розташування та співвідношення компонентів художньої форми, тобто будова твору обумовлена його змістом та жанром [6, с. 37]. Композиція трактується як засіб проявлення того особливого, індивідуального, неповторного, що, незважаючи на дотримання загальних правил, тобто правил архітектоніки, відрізняє художні твори одних письменників від творів інших.

Композиція посилює диференційні риси, а архітектоніка увиразнює типологічну подібність окремих творів в аспекті певного жанру [8, с. 4].

Інші (М. Бахтін, П. Медведєв, Б. Ярхо) визначають композицію як зовнішню формальну побудову твору, у якій формується внутрішня форма (архітектоніка).

У якості прикладу розмежування архітектонічних та композиційних форм М. Бахтін відзначає: кожна архітектонічна форма здійснюється за допомогою певних композиційних прийомів, але й найважливішим композиційним формам, наприклад, жанровим, відповідають суттєві архітектонічні форми, які описують певний об'єкт. Драма – композиційна форма, але трагічне та комічне – архітектонічні форми завершення [2, с. 20].

Незважаючи на розбіжність змістового наповнення понять архітектоніки та композиції у наукових колах, очевидно є необхідність розмежування зовнішньої та внутрішньої організації художнього тексту при вивченні особливостей ідіостилю автора.

Здійснений аналітичний огляд наукових джерел, присвячених особливостям дослідження архітектоніки та композиції художніх текстів, дозволив виділити наступні провідні аспекти композиційного аналізу художнього твору:

1) співвідношення частин тексту (види внутрішньотекстових зв'язків услід за І. Гальперінім) (Я. Грищенко (2018), О. Бессараб (2017), Є. Новікова (2011), С. Соколовська (2013)).

Так, О. Бессараб вважає зв'язність та два її види когезію і когерентність ключовою особливістю архітектоніки художнього тексту [3, с. 289].

2) єдність форми, змісту та сюжету (О. Солодова (2008), А. Сухова (2016), О. Черник (2016)).

Композицію тексту як спосіб організації тексту, що забезпечує єдність його форми, змісту і смислу, визначає О. Солодова. Вивчення особливостей композиції здійснюється шляхом виявлення аранжування змістових, смислових і формальних текстових елементів [13, с. 5].

3) особливості чергування різних типів мовлення (О. Бессараб (2016), О. Вещикова (2017), Ю. Калініна (2009), Т. Цилюрик (2016), Г. Ярмоленко (2006)).

У дослідженнях Г. Ярмоленко композиція представлена одиницями одного плану. Такими одиницями виступають типи викладу (авторська мова, пряма мова, діалог), які дослідниця розуміє як композиційні єдності, організовані певною точкою зору (автора, оповідача, персонажа), що мають свій зміст і функції і характеризуються відносно закріпленим набором конструктивних ознак і мовних засобів. Дослідження типів викладу, що формують оповідальну структуру художнього тексту, слід проводити з урахуванням їх взаємовпливу і взаємозалежності [16, с. 253].

4) співвіднесеність побудови художнього тексту із мовленнєвими актами (О. Байоль, Я. Грищенко).

На співвіднесеності побудови тексту з мовленнєвими актами, ужитими відповідно до тематико-композиційної форми та архітекtonіки творів окремого жанру й спрямованими на створення тексту автором і забезпечення адекватного сприйняття його змісту читачем наголошує Я. Грищенко. Дослідниця переконана, що прагматична установка твору фіксується його жанром і тематикою, відповідно до яких здійснюється формування композиції та архітекtonіки [6, с. 50].

На основі аналізу методологічних принципів дослідження архітекtonіко-композиційної структури художніх творів, її ролі у формуванні ідіостилю автора, виділяємо наступні провідні підходи до вивчення архітекtonіки та композиції художніх текстів:

1) структурний (Н. Слюсар (2004));

Досліджуючи композиційні, функціональні та структурно-мовні особливості основних мовнокомпозиційних форм (діалогу та монологу) – складників тексту драматичного твору та інфраструктуру речення, Н. Слюсар приходить до висновку, що на всі загально-типологічні мовноструктурні особливості драми як літературного роду “накладаються” індивідуальні риси

творчої манери автора, формуючи специфіку його письменницького ідіостилю [12, с. 10].

2) структурно-семантичний (А. Сухова (2016));

На основі взаємодії змістового (експозиція, зав'язка, розвиток дії, кульмінація, неочікувана кінцівка), формального (речення, надфразова єдність, фрагмент), формально-змістового (архітектоніко-мовленнєві і композиційно-мовленнєві форми) та образно-символічного рівнів (статистичні та динамічні образи-символи) композиційно-стилістичну систему художнього тексту розглядає А. Сухова. Дослідниця доходить висновку, що комбінація взаємозв'язків між компонентами композиції утворюють певні типи композиційних структур.

3) когнітивний (О. Солодова (2008));

Власну методику дослідження особливостей композиції пропонує О. Солодова. В її основі лежать положення когнітивної поетики. Лінгвокогнітивний підхід до вивчення композиції тексту передбачає проведення дослідження в напрямку від виявлення особливостей організації змісту до мовних засобів реалізації композиції. Аналіз проводиться в три етапи, які розкривають такі аспекти композиції, як змістовий, смисловий і мовний. Внаслідок цього композиційна структура розглядається як лінгвокогнітивний конструкт, який інкорпорує композиційно-сюжетну структуру (спосіб організації змісту), що відображає художню обробку викладених в тексті подій, а також композиційно-смислову структуру, що служить способом інтерпретації смислу. Особливості втілення цих двох структур, тобто способів їх формального уявлення, визначаються шляхом аналізу відповідних композиційно-мовних форм і типів викладу. На першому етапі шляхом контекстуально-ситуативного й інтерпретаційно-текстового аналізу виділяються текстові ситуації, в яких відображаються основні події. На другому етапі здійснюється ідентифікація концептів, представлених в метафоричних і метонімічних схемах, шляхом семантичного аналізу ключових слів текстових

ситуацій, тобто репрезентантів концепту. На третьому етапі описуються мовностилістичні засоби, з допомогою яких відбувається втілення композиції.

4) комунікативно-когнітивний (О. Байоль (2008));

Крізь призму комунікативно-когнітивного аналізу торкається питання внутрішньої композиції драматичних творів О. В. Байоль. Провідним предметом дисертаційної розвідки виступають мовленнєві жанри, які розглядаються як типовий спосіб побудови авторського мовлення, що володіє стійким тематичним змістом, композиційним складом і мовним стилем [1, с. 5].

5) комунікативний (Ю. Калініна 2009)

Так, Ю. Калініна вважає, що композиція художнього тексту є з'єднанням в різній послідовності і з різною повнотою реалізації чотирьох типів оповіді (фактичної, ідіостилістичної, ідейної та індивідуалізованої), аналіз яких дозволяє розглядати структурні елементи тексту, робити висновки про їх ідейне навантаження. Фактичний тип оповіді є викладом подій в певній послідовності оповідачем або одним з героїв, коментарем письменника, що виражає суб'єктивне авторське сприйняття. Ідіостилістичний тип оповіді – це синтаксичний стиль автора, особливості побудови їм окремих пропозицій і всього тексту в цілому. Певні стилістичні прийоми, приклади мовної гри, домінуючий тип наративу, як елемент даного типу, дозволяють зробити висновок про ідіостиль письменника, визначити авторську позицію і задум. Ідейний тип оповіді є ідейний зміст твору, який реалізується в тексті постійними епітетами, афоризмами, ключовими словами, лексичними концептами, елементами інтертекстуальності, топонімами і антропонімами. В рамках індивідуалізованого типу оповіді вивчається поведінка героїв твору в комунікативній ситуації. Елементи даного типу (стилістично забарвлена і іншомовна лексика, непряма і невласне-пряма мова, цитатні номінації) дозволяють зробити висновок про ставлення автора до персонажів.

Отже, беручи до уваги вищесказане, доходимо висновку, що композиція художнього тексту – це певна впорядкована інтегрована структура, динамічна форма, прагматикоестетичний зміст якої вербалізується за допомогою

архітектоніко-мовленнєвих та композиційно-мовленнєвих форм, особливостями їх співвідношень.

До архітектоніко-мовленнєвих форм відносимо план мовлення автора та персонажів, до композиційно-мовленнєвих форм – фрагменти тексту в межах яких зберігається уніфікована форма художнього зображення, пов'язана ідейно-тематичним та змістовим наповненням.

Архітектоніко-мовленнєві та композиційно-мовленнєві форми художнього твору є носіями авторського стилю, знаряддям втілення авторського художнього задуму та прагматичних інтенцій, віддзеркалюють неповторну авторську художню майстерність.

Вивчаючи композицію художнього тексту, науковці досліджують види внутрішньотекстових зв'язків, взаємозалежність форми, змісту та сюжету, особливості чергування різних типів мовлення, взаємодію змістового, формального, формально-змістового та образно-символічного рівнів, співвіднесеності побудови художнього тексту із мовленнєвими актами, види художнього наративу. Дані дослідження проводяться у руслі лінгвостилістичного, комунікативно-прагматичного та когнітивного підходів до аналізу художнього тексту.

Найбільш релевантною методикою дослідження композиції художнього тексту при вивченні ідіостилістичних особливостей автора вважаємо методику, запропоновану А. Суховою [15], адже, на нашу думку, підхід, запропонований дослідницею, уможлиблює найбільш комплексний аналіз структурно-семантичної будови авторського тексту.

Беручи за основу вищезгадану розвідку, виділяємо наступну послідовність етапів дослідження архітектоніко-композиційної структури художнього твору:

- 1) виділення елементів змістового рівня, що забезпечують композиційну зв'язність в залежності від жанрової приналежності твору;

2) виділення елементів зовнішньої будови тексту на формальному рівні (речення, репліка, надфразова єдність, абзац і т.д.), вивчення їх синтаксичної та композиційно-тематичної будови;

3) дослідження архітектоніко-мовленнєвих та композиційно-мовленнєвих форм тексту, особливості мовних та мовностилістичних засобів їх презентації.

Перспективою даного дослідження вважаємо, на основі представленої методики, вивчення особливостей архітектоніко-композиційної будови художнього доробку американських драматургів.

Список використаних джерел:

1. Байоль О.В. Драматургічний дискурс Теннессі Вільямса: комунікативно-когнітивний аспект : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. / О.В. Байоль. – Київ, 2008. – 21 с.

2. Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества / М.М. Бахтин. — М.: Искусство, 1986. — 445 с.

3. Бессараб О.В. Особливості архітектоніки роману Юсуфа Зейдана “Азазель” / О.В. Бессараб // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія “Філологія”. – 2017. Вип. 76. – С. 286-290.

4. Виноградов В.В. Избранные труды. Поэтика русской литературы / В.В. Виноградов. – М.: Наука, 1976. – 512 с.

5. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования / И.Р. Гальперин. – Отв. ред. Г.В. Степанов. Москва : Книжный дом ЛИБРОКОМ, 2009. – 144 с.

6. Грищенко Я. С. Дискурсивність віршованих творів: когнітивно-прагматичний вимір (на матеріалі англійської та американської поезії XVII–XX століть): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. / Я.С. Грищенко. – Київ, 2013. – 19 с.

7. Калинина Ю.Л. Композиция художественного текста как средство выражения его антропоцентричности: автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01. / Ю.Л. Калинина. – Липецк, 2009. – 23с.
8. Колупаєва О.М. Архітектонічні особливості англomовного й українomовного сонета кінця ХІХ – початку ХХ ст. (порівняльно-типологічний аспект): автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.05. / О.М. Колупаєва. – Тернопіль, 2012. – 19 с.
9. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / [авт.-уклад. Ю.І. Ковалів]. – К.: Академія, 2007. – Т. 1. – 608 с.
10. Николина Н.А. Филологический анализ текста : Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Н.А. Николина. – М.: Издательский центр “Академия”, 2003. – 256 с.
11. Поліщук К.М. Поетика Івана Тобілевича (Карпенка-Карого): системний аналіз: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01. / К.М. Поліщук. – Бердянськ, 2016. – 21 с.
12. Слюсар Н.О. Структурно-функціональні особливості драматургійних текстів: автореферат дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Н.О. Слюсар. – Дніпропетровськ, 2004. – 18 с.
13. Солодова О.С. Лінгвокогнітивні характеристики композиції тексту англійських казок Дж.К. Роулінг: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. / О.С. Солодова. – Харків, 2008. – 23 с.
14. Стилистический энциклопедический словарь русского языка / [ред. М.Н. Кожина, Е.А. Баженова, М.П. Котюрова]. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Флинта: Наука, 2006. – 696 с.
15. Сухова А.В. Композиційно-стилістична типологія англomовної новели / А.В. Сухова // Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія Філологічні науки. Мовознавство. – 2016. Том 2, № 5, 2016. – С.130-134.
16. Ярмоленко Г.Г. Типы изложения как единицы композиции художественного текста / Г.Г. Ярмоленко // Культура народов Причерноморья. — 2006. — № 82. — Т. 2. — С. 252-254.

References

1. Bahtin, M. M. *Jestetika slovesnogo tvorcestva* [Aesthetics of word creation]. Moscow, Iskusstvo, 1986, 445 p.
2. Bajol', O.V. (2008). *Dramaturhichnyj dyskurs Tennessi Vil'iamsa: komunikatyvno-kohnityvnyj aspekt*. Avtoref. diss. kand. philol. Nauk [Dramaturgic discourse of Tennessee Williams: communicative and cognitive aspects. Extended Abstract of cand. philol. sci. diss.]. Kyiv, 21p.
3. Bessarab, O.V. *Osoblyvosti arkhitektoniky romanu Yusufa Zejdana "Azazel"* [Architectonic features of the novel "Azazel" by Yusuf Zeidan]. *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriiia "Filolohiia"* [Karazin University Journal of Philology], 2017, no. 76, pp. 286-290.
4. Gryshchenko, Ja.S. (2013). *Dyskursyvnyj virshovanyh tvoriv: kognityvno-pragmatychnyj vymir (na materialy anglijs'koyi ta amerykans'koyi poeziyi XVII – XX stolit')*. Avtoref. diss. kand. philol. Nauk [Cognitive and Pragmatic Aspect of Poetry Discursiveness in English and American Verses of the 17th – 20th Centuries. Extended Abstract of cand. philol. sci. diss.]. Kyiv, 19 p.
5. Hal'perin, I.R. *Tekst kak ob#ekt lingvisticheskogo issledovaniija* [Text as the subject of linguistic research]. Moscow, LIBROKOM Publ., 2009, 144 p.
6. Jarmolenko, G.G. *Tipy izlozhenija kak edinicy kompozicii hudozhestvennogo teksta* [Types of narration as units of literary text composition]. *Kul'tura narodov Prichernomor'ja* [Culture of Black Sea area nations], 2006, no. 82, Vol. 2, pp. 252-254.
7. Kalinina, Ju.L. (2009). *Kompozicija hudozhestvennogo teksta kak sredstvo vyrazhenija ego antropocentrichnosti*. Avtoref. diss. kand. philol. Nauk [Literary text composition as a mean of its anthropocentrism expression. Extended Abstract of cand. philol. sci. diss.]. Lipeck, 23 p.
8. Kolupaieva, O.M. (2012). *Arkhitektonichni osoblyvosti anhlomovnoho j ukrainomovnoho soneta kintsia XIX – XX st.* Avtoref. diss. kand. philol. Nauk [Architectonic peculiarities of English-language and Ukrainian-language sonnet in

the late XIX — early XX century (comparative-typological aspect). Extended Abstract of cand. philol. sci. diss]. Ternopil', 19 p.

9. Kovaliv, Iu.I. *Literaturoznavcha entsyklopediia* [Encyclopedia of Literature]. Kyiv, Akademiia Publ., Vol. no. 1, 2007, 608p.

10. Kozhina, M.N., Bazhenova, E.A., Kotjurova, M.P. (2006). *Stilisticheskij jenciklopedicheskij slovar' russkogo jazyka* [Stylistic encyclopedic dictionary of Russian Language]. Ed. 2. Moscow, Flinta Publ.: Nauka, 696 p.

11. Nikolina, N.A. *Filologicheskij analiz teksta: Ucheb. posobie dlja stud. vyssh. ped. ucheb. zavedenij* [Philological analysis of the text : Manual for students of higher pedagogical institutions]. Moscow, Akademia Publ., 2003, 256 p.

12. Polischuk, K.M. (2016). *Poetyka Ivana Tobilevycha (Karpenka-Karoho): systemnyj analiz*. Avtoref. diss. kand. philol. Nauk [The poetics of Ivan Tobilevych (Karpenko-Karyi): system analysis. Extended Abstract of cand. philol. sci. diss]. Berdians'k, 21 p.

13. Sliusar, N.O. (2004). *Strukturno-funktsional'ni osoblyvosti dramaturhijnykh tekstiv*. Avtoref. diss. kand. philol. Nauk [Structural and Functional Peculiarities of Dramaturgic Texts. Extended Abstract of cand. philol. sci. diss]. Dnipropetrovs'k, 18 p.

14. Solodova, O.S. (2008). *Linhvokohnityvni kharakterystyky kompozytsii tekstu anhlijs'kykh kazok Dzh.K. Roulinh*. Avtoref. diss. kand. philol. Nauk [Linguistic and Cognitive Characteristics of the Composition of the Text of J.K. Rowling's English Tales. Extended Abstract of cand. philol. sci. diss]. Kharkiv, 23 p.

15. Sukhova A.V. *Kompozytsijno-stylistychna typolohiia anhlo-movnoi novelty* [Compositional-stylistic typology of the Anglophone short story]. *Naukovyj visnyk DDPU imeni I. Franka. Seriiia Filolohichni nauky. Movoznavstvo* [Research Journal of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University. Series "Philology" (Linguistics)], 2016, Vol. 2, no. 5, pp. 130-134.

16. Vinogradov, V.V. *Izbrannye trudy. Pojetika russkoj literatury* [Chosen researches. Russian literature poetics]. Moscow, Nauka Publ., 1976, 512 p.

Статья посвящена исследованию особенностей композиции художественного текста при изучении идиостиля. Представлена лингвистическая интерпретация понятия композиции, ее место и функции в формировании особой стилистики авторского произведения. Охарактеризованы методологические подходы к изучению композиционного строения художественной литературы. Определена наиболее релевантная методика исследования архитектурно-композиционной структуры художественных текстов в русле анализа идиостиля автора.

Ключевые слова: художественный текст, идиостиль, архитектоника, композиция, структурно-семантическое строение, композиционный анализ.

Sydorenko Iryna

ARCHITECTONICS AND COMPOSITION OF LITERARY TEXT AS ELEMENTS OF AUTHOR'S IDIOSTYLE

Present research deals with the peculiarities of such notions as literary texts architectonics and composition while writer's individual style and individual speech investigating. The aim of given article is considered to be opportune due to the fact that studying of literary text through the prism of the author's individual speech model analysis is one of the most significant and relevant tasks of modern linguistic science. Analytical review of recent scientific publications devoted to the study of architectonic and compositional structure of literary texts is conducted. The linguistic interpretation of the concepts of architectonics and composition, their definitions, place and functions in the formation of unique stylistics of the author's work is presented and substantiated. The composition of the literary text is viewed as specific multilevel semantic structure that integrates all linguistic, stylistic, figurative-symbolic and pragmatic means of the author on different speech levels. We outline the following functions of architectonics and composition as integral parts of literary text: structural function, esthetic function, stylistic function, pragmatic function, cognitive function, function of individualization of the author's speech. It has been concluded that while studying the architectonics and composition of the literary text

philologists investigate the types of intertextual connections, the interdependence of form, content and plot, the peculiarities of the alternation of different types of speech and narration, the interaction of content, formal, formal-content and figurative-symbolic levels, the correlation of the construction of literary text with speech acts (communicative aspect). These studies are conducted through the prism of linguistic, communicative-pragmatic and cognitive approaches to the analysis of literary text.

Apart from that, the principal research methods of compositional analysis as well as key research stages of the methodological procedure have been investigated. The most relevant methodology of studying the architectonic and compositional structure of literary texts in the course of the author's idiostyle complex analysis is determined and revised. We define that it relies on the complex study within three compositional levels of the author's text: content level (interrelated external textual constituents), formal level (interrelated internal textual constituents), formal-content level (interrelated architectonic-speech constituents and compositional-speech constituents). The prospect of further research is considered in applying the abovementioned methodology to the author's idiostyle study (dramatic genre).

Key words: literary text, idiostyle, architectonics, composition, semantic structure, compositional analysis.